

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie „Rozwój zrównoważony w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie a wyzwania wynikające ze zmian klimatu”

(2006/C 69/02)

Dnia 10 lutego 2005 roku Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, działając na podstawie art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, postanowił sporządzić opinię w sprawie: „Rozwój zrównoważony w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie a wyzwania wynikające ze zmian klimatu”.

Sekcja ds. Rolnictwa, Rozwoju Wsi oraz Środowiska Naturalnego, odpowiedzialna za przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 9 listopada 2005 r. Sprawozdawcą był **Seppo KALLIO**.

Na 423. sesji plenarnej w dniach 18 — 19 stycznia 2006 r. (posiedzenie z dnia 18 stycznia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 96 do 14, przy 13 głosach wstrzymujących się, przyjął następującą opinię:

1. Wprowadzenie

1.1 W ostatnich latach coraz wyraźniej widać, że zmiany klimatu stanowią kluczowe wyzwanie dla przyszłości naszej planety. Liczne badania wykazały bez wątpienia, iż wzrasta zawartość szkodliwych gazów w atmosferze, co z kolei pociąga za sobą ocieplenie klimatu. Zmiana składu atmosfery, spowodowana aktywnością ludzką, postępuje coraz szybciej. Międzynarodowa społeczność naukowa zgadza się co do kierunków, w których zmierzają zmiany klimatu; różne opinie pojawiają się przy ocenie szybkości postępowania tego procesu. Prognozy Międzyrządowego Panelu ds. Zmian Klimatu (IPCC, 2001) nie pozostawiają wątpliwości, iż w tym stuleciu atmosfera ulegnie dalszym przemianom, przy czym zmiany klimatu na świecie będą przebiegały szybciej.

1.2 Unia Europejska zajęła się energicznie kwestią powstrzymania zmian klimatu a także, w celu osiągnięcia lepszych wyników, poczyniła liczne zmiany polityczne w wielu dziedzinach. Unia odgrywa czołową rolę w międzynarodowych wysiłkach na rzecz przeciwdziałania ocieplaniu się klimatu, które jest jednym z największych zagrożeń ekologicznych, społecznych i ekonomicznych, a jego globalne konsekwencje mogą być dalekosiężne. UE powinna dalej zwiększać swoje wysiłki na rzecz ochrony klimatu i dążyć do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych z sektora rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa, w świetle zobowiązań wynikających z Ramowej Konwencji ONZ w sprawie zmian klimatu i postanowień protokołu z Kioto. Opinia ta jest próbą wniesienia istotnego wkładu we wzmocnienie wysiłków UE w odniesieniu do zmian klimatu i jej wpływu na leśnictwo rolnictwo, i rybołówstwo. Należy zauważyć, że dotychczasowe badania przyczyniły się znacząco do poprawy wiedzy na temat wpływu zmian klimatu na leśnictwo. Jednakże informacja naukowa jest dostępna w mniejszym zakresie, gdy chodzi o wpływ zmian klimatu na rolnictwo, zaś w jeszcze mniejszym, gdy chodzi o ich wpływ na rybołówstwo.

1.3 Społeczność międzynarodowa usiłowała w drodze licznych umów, między innymi Protokołu z Kioto, wpływać na różne polityki mające na celu poddanie kontroli emisję gazów cieplarnianych. Wprowadzenie w życie tych postanowień

okazało się jednak trudne, gdyż nie wszystkie najważniejsze strony, w tym Stany Zjednoczone, zobligowały się do realizacji wspólnego celu.

1.4 Ocieplenie klimatu wywiera wielorakie pośrednie i bezpośrednie skutki na różne regiony i gałęzie gospodarki. Ocena wszystkich następstw jest z naukowego punktu widzenia trudnym przedsięwzięciem. W skali światowej czyni się znaczne wysiłki badawcze w tym kierunku. Opracowane zostały różne scenariusze zmian klimatu, a na podstawie istniejącego stanu wiedzy usiłuje się oszacować ich wpływ na ludzi i środowisko naturalne. W zależności od danego obszaru i okoliczności, wpływ ten może okazać się albo szkodliwy, albo pożyteczny. Wysiłki społeczności międzynarodowej i Unii zmierzają przede wszystkim w kierunku zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych, dzięki czemu powinno zwolnić się tempo zmian klimatu. Zmiany te nie tylko stanowią przedmiot polityki środowiskowej, ale mają także olbrzymi wpływ gospodarczy, społeczny i kulturowy na rozwój ludzkości, włącznie z Unią Europejską.

1.5 UE oraz inne państwa i regiony powinny, obok podejmowania prób zahamowania zmian klimatu, skupić się w większym stopniu na rozbudowywaniu zdolności przystosowywania się ludzi i gospodarek do zmieniających się okoliczności. Jest to o tyle ważne, iż nawet w przypadku długoterminowego powstrzymania zmian klimatu, już w najbliższej przyszłości dojdzie do zmian, które zmuszą, tak w skali krajowej jak i międzynarodowej, wiele sektorów społeczeństwa do dokonania poważnych wysiłków w kierunku przystosowania się. Zmiany klimatu będą w widoczny sposób wpływać na rozwój gospodarki i kierunek, w którym zmierza. Dlatego też UE przedłożyła własne szacunki rozwoju gospodarki i zużycia energii.

1.6 Przystosowywanie się do zmian klimatu jest wielkim wyzwaniem dla zrównoważonego rozwoju wielu różnych branż w Unii Europejskiej. Potrzeba ta istnieje co najmniej w następujących sektorach: przemysł, energia, transport, budownictwo, zdrowie, turystyka, ubezpieczenia, użytkowanie ziemi, zróżnicowanie biologiczne, wykorzystywanie przyrody w celach wypoczynkowych, zasoby wodne, rybołówstwo,

gospodarka leśna, produkcja rolna i zwierzęca oraz produkcja żywności, a także hodowle dziczyzny i reniferów. Dlatego też Unia i Państwa Członkowskie powinny wypracować strategię przystosowawczą w przypadku zmian klimatu. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny chciałby w ramach niniejszej opinii z inicjatywy własnej wspomnieć dodatkowo o niektórych aspektach dalszego rozwoju strategii przystosowawczej UE, zwłaszcza w odniesieniu do podstawowych sektorów rolnictwa, gospodarki leśnej i rybołówstwa.

1.7 Zagrożenie katastrofami naturalnymi (powodzie, wichry, gradobicia), których liczba wzrośnie w efekcie spodziewanych zmian klimatu, będzie miało również negatywne konsekwencje dla sektorów rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa.

2. Wpływ na rolnictwo w UE oraz potrzeba przystosowania się do zmian klimatu

2.1 W świetle spodziewanych efektów procesu globalnego ocieplenia, są wszelkie podstawy, by sądzić, że będą one szczególnie mocno odczuwalne w rolnictwie i leśnictwie i do pewnego stopnia także w rybołówstwie. Ze względu na umiarkowany udział tych sektorów w emisji gazów cieplarnianych, ich rola w tworzeniu i wdrażaniu europejskiej polityki ochrony klimatu była, do chwili obecnej, traktowana marginalnie. Ponieważ, jak wskazują badania IPCC, nie da się uniknąć zmiany klimatu, konieczne jest spojrzenie na te sektory także przez pryzmat koniecznych zmian dostosowawczych.

2.2 Podstawą europejskiego modelu rolnego jest zrównoważona produkcja odnawialnych surowców oraz artykułów dla konsumentów i przemysłu, zarówno przez rolnictwo, gospodarkę leśną, jak i rybołówstwo. Unia, ze swojej strony, podjęła poważne wysiłki w celu osiągnięcia wysokiej jakości żywności i pozostałych produktów, a także utrzymania tychże standardów jakościowych. Aby zachować osiągnięte cele i rezultaty, konieczne będą nowe środki przystosowawcze do zmian klimatu.

2.3 Wpływ zmian klimatu daje się zaobserwować na całym świecie, zarówno w sektorze produkcji żywności w UE, w dostępie do wody, jak i w obszarze zdrowia. Na skutek ocieplania się klimatu na północy Unii wzrastają plony, przy czym na południu będą się one zmniejszać z powodu coraz częściej występujących okresów suszy. W UE tempo i formy zmian klimatu będą zróżnicowane w zależności od kraju i regionu, ze względu na różne niepewne czynniki ale przynajmniej w chwili obecnej występuje wyraźna tendencja do jego ocieplania się. Dostęp do wody pitnej oraz wody dla potrzeb irygacyjnych będzie się stawał coraz bardziej utrudniony na obszarach południowych.

2.4 Coraz częściej trzeba się liczyć z występowaniem ekstremalnych fenomenów pogodowych, w tym z burzami, powodzią, suszami oraz długotrwałymi okresami upałów. Z powodu coraz cieplejszych warunków atmosferycznych wzrasta także ryzyko występowania chorób, przenoszonych przez komary czy wodę. Zmiany klimatu oddziałują także na występowanie tych problemów w różnych krajach i regionach.

2.4.1 W długim okresie punkt ciężkości produkcji żywności przesunie się na północne obszary UE. Według wszelkiego prawdopodobieństwa, ocieplenie klimatu spowoduje pogłębienie się przepaści między krajami rozwiniętymi a rozwijającymi się, co nie pozostanie bez wpływu na produkcję i sprzedaż żywności. Nie można wykluczyć, iż zmiany klimatu w niektórych obszarach doprowadzą do braku żywności oraz związanych z tym konfliktów. Należy koniecznie uwzględnić fakt, że zmiany klimatu mogą doprowadzić do poważnych zakłóceń w dostępie do zasobów wodnych.

2.4.2 Unia Europejska jest lepiej przygotowana na taką sytuację, gdyż posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę, a jej polityka rolna jest tak skonstruowana, aby zachować poziom produkcji w całej Unii. W zachodzącym procesie zmian Unia powinna zwrócić uwagę na zapewnienie wystarczających instrumentów i środków w celu utrzymania i rozwoju własnej produkcji artykułów spożywczych.

2.5 Polityka rolna Unii nie zawiera żadnej jasnej strategii przystosowawczej, z pomocą której można by stawić czoła już obecnie nieodwracalnym skutkom zmian klimatu. Niektóre Państwa Członkowskie już opracowały lub opracowują własne strategie dostosowań do zmian klimatu. Europejskie rolnictwo znajduje się w bardzo dobrym położeniu wyjściowym, jeśli chodzi o możliwość radzenia sobie ze zmianami klimatu, gdyż uprawy są z reguły w dużym stopniu zdolne do przystosowania się.

2.5.1 Dzięki tworzeniu nowych odmian roślin możliwe będzie w przeciągu kilku lat sprostanie wyzwaniom klimatycznym. Różnorodność genetyczna mogłaby stanowić korzystny czynnik w procesie przystosowawczym. Przedsiębiorstwa muszą zwiększyć nakłady na rozwój nowych technologii w obszarze produkcji roślin i zwierząt użytkowych. W celu zmniejszenia szkód spowodowanych przez wahania pogody oraz choroby zwierząt i roślin należy opracować skuteczny system zarządzania ryzykiem.

2.5.2 Niezbędne jest także zwiększanie w sektorze rolnym badań mających na celu opracowywanie nowych odmian, które byłyby w stanie dostosować się lepiej do nowych warunków ekologicznych (adaptacja), lub które nie wymagałyby dużych nakładów np. nawozów azotowych (ograniczenie emisji). Należy rozwijać i wzmacniać obecność zagadnienia zmian klimatu w programach nauczania wyższych uczelni oraz w badaniach naukowych, tak podstawowych jak i dotyczących dostosowania do zmian klimatu.

2.5.3 Przede wszystkim należy się jednak zatroszczyć o zachowanie urodzajności powierzchni uprawnej. Pogarszanie się jakości gleby można powstrzymać za pomocą nowych metod uprawy. Kluczową kwestią dla rolnictwa jest kształtowanie przyszłej polityki wodnej, zwłaszcza w obszarach, na których brak wody coraz częściej staje się problemem.

2.6 Należy dokładnie zbadać wpływ zmian klimatu na globalne rynki żywności, gdyż zmiany na tych rynkach mają także konsekwencje dla celów produkcyjnych UE.

2.7 UE wprowadziła szereg środków w zakresie polityki środowiskowej, mających doprowadzić do zmniejszenia się emisji gazów cieplarnianych w rolnictwie. Jednocześnie Unia podejmuje wysiłki zmierzające do ukierunkowania produkcji rolnej na produkcję bioenergetyczną, która może przynieść pozytywne rezultaty w dziedzinie środowiska naturalnego i klimatu. Unia Europejska powinna opracować nowe środki ochrony środowiska w rolnictwie w celu efektywniejszego wykorzystania nawozów oraz zapobiegania wytwarzaniu metanu przez bydło lub zachęcania do jego odzyskiwania. W ten sposób, zmiany polityki UE w zakresie rolnictwa i środowiska naturalnego będą miały wpływ na emisję gazów cieplarnianych w przyszłości.

2.8 W nowej sytuacji należy w większym stopniu niż do tej pory wykorzystywać powierzchnię uprawną do produkcji artykułów innych niż spożywcze. Stosowanie biopaliwa nadal jest rzadkością w większości Państw Członkowskich. Jego produkcja musi zostać wyraźnie zwiększona, jeśli planowane poziomy zużycia biopaliwa w UE mają zostać osiągnięte. UE musi także ulepszyć niektóre postanowienia, działające ograniczająco na produkcję roślin energetycznych, na przykład dotyczące pułapów powierzchni uprawnej wyznaczonych dla środków pomocy oraz wykorzystania ugorów do celów innych niż produkcja żywności. Do argumentów, które przemawiają za stosowaniem bioenergii należą kwestia zatrudnienia, dywersyfikacja źródeł energii, a także jej pozytywny wpływ na klimat.

2.8.1 UE powinna pozwolić rolnictwu na pełne odegranie jego roli jako producenta biopaliw, przez co Unia zbliżyłaby się do realizacji celów dyrektywy o biopaliwach. Unia powinna rozważyć możliwość dostosowania niektórych zasad WPR i ponownie przemyśleć treść tzw. umowy Blair-House, podpisanej w ramach WTO, która ogranicza produkcję rzepaku uprawianego na ziemiach odłogowanych i przeznaczonego do celów innych niż produkcja żywności. UE powinna znieść to ograniczenie, gdyż na produkcję rzepaku nie przyznaje się już środków pomocowych.

2.8.2 Dostosowywanie się do zmian klimatu wymaga skoordynowanej współpracy wzdłuż całego łańcucha produkcji żywności, zarówno na poziomie krajowym, jak i wspólnotowym. Proces dostosowawczy jest też wielkim wyzwaniem dla konsumentów, których należy odpowiednio informować i edukować. UE i Państwa Członkowskie powinny zorganizować skoordynowane szkolenia, kampanie informacyjne i edukacyjne mające na celu zwiększenie podstawowej wiedzy społeczeństwa na temat skomplikowanych procesów zmian klimatu.

3. Potrzeba przystosowania występująca także w rybołówstwie

3.1 Polityka UE w zakresie rybołówstwa koncentrowała się przede wszystkim na kontroli zasobów rybnych oraz sterowaniu rynkiem. Rybołówstwo jest także zainteresowane utrzymaniem jakości zasobów wodnych. Polityka UE nie uwzględnia ewentualnych potrzeb w zakresie przystosowania się do zmian klimatu. Jednak wytyczne Unii odnośnie zmian klimatu

uwzględniają fakt, iż w długim okresie zaznaczy się oddziaływanie tych zmian na rybołówstwo zarówno w skali ogólnoeuropejskiej jak i regionalnej. Unia Europejska uważa, iż możliwe jest sprostanie przyszłym wyzwaniom i dokonanie odpowiednich dostosowań. Zgodnie z obecnym stanem wiedzy związane z klimatem ocieplenie wód nie doprowadzi zapewne do dużych zmian w oceanach. Natomiast wpływ ten będzie znaczniejszy w przypadku mniejszych zbiorników wodnych, takich jak stawy, rzeki i jeziora. W przypadku zasobów rybnych może jednak dojść do znacznych zmian, między innymi z powodu zmiany warunków pokarmowych. W cieplejszych wodach może dojść do pojawienia się nowych gatunków ryb, podczas gdy dotychczasowe gatunki zaczną zanikać.

3.2 Poważniejszych zmian należy się spodziewać w wodach śródlądowych i przybrzeżnych w północnych krajach Unii. Jakościowe zasoby rybne chłodnych wód wydają się być zagrożone. Zwłaszcza na północnych obszarach UE w widoczny sposób zmniejsza się ilość cennych z punktu widzenia gospodarki gatunków, na przykład łososia, podczas gdy gatunki podrzędne rozprzestrzeniają się. Co więcej, zdolność przystosowania się różnych gatunków ulega silnym wahaniom. Centralnym czynnikiem jest oczywiście tempo zmian klimatu. Ogólna tendencja zmian klimatu oznacza wzrost temperatury wód, na co już istnieją dowody naukowe, np. na obszarach podbiegunowych i na bagnach Syberii. Z drugiej strony, ekosystem morski reaguje w dość elastyczny sposób na skutki zmian klimatu. W znacznie trudniejszej sytuacji znajdują się rzeki i jeziora. Obecnie jednak dostępne są jedynie ograniczone badania dotyczące dostosowań do zmian klimatu.

3.3 Warunki dla akwakultury mogą ulec poprawie w rezultacie zmian klimatu. Ilość wód w przyszłości zwiększy się, co spowoduje wzrost ogólnej powierzchni wód przybrzeżnych i da możliwość zwiększenia zasobów akwakultury. Wzrastanie temperatury w wodach północnych poprawi warunki pokarmowe ryb, jednakże cieplejsza woda może spowodować większe ryzyko chorób i spadku jakości. Zmiany w temperaturze wody będą miały nie tylko konsekwencje ekonomiczne, lecz także konsekwencje przyrodnicze, przede wszystkim w postaci ograniczenia bioróżnorodności.

3.4 Zrównoważony rozwój zasobów rybnych musi brać za punkt wyjścia wiedzę i badania. Nie jest łatwo kierować polityką UE w zakresie rybołówstwa, ani też wprowadzać ją w życie. Rybołówstwo musiało uporać się z wielkimi wyzwaniami oraz obciążeniami, takimi jak na przykład kwestie rentowności, problem dioksyn, a także regulowanie samego sektora. Zdolność przystosowawcza sektora rybołówstwa mogłaby poprawić się dzięki zahamowaniu szkodliwych wpływów ludzkich, przejawiających się w eutrofizacji oraz pogarszaniu się jakości wód. Sektor ten potrzebuje badań dotyczących zmian klimatu. Ekosystemy morskie są jednak niezwykle kompleksowe, przez co stanowią poważne wyzwanie dla badaczy. UE powinna w tym przypadku wygospodarować dodatkowe środki i wspierać zarówno współpracę, jak i wielostronne, międzynarodowe badania.

4. Gospodarka leśna potrzebuje długoterminowych strategii

4.1 Zasoby leśne Unii rozprzestrzeniają się w sposób ciągły. Jedynie połowa z corocznego przyrostu jest wycinana, przy czym, dzięki nowym projektom zalesiania, jednocześnie wyrastają dodatkowe zasoby. Wprawdzie europejska polityka leśna leży w gestii poszczególnych Państw Członkowskich, lecz jest ona coraz bardziej poddawana wpływowi prawodawstwa unijnego oraz innych międzynarodowych porozumień. Europejska Konferencja Międzyrządowa na temat Ochrony Lasów w Europie (MCPFE) przedstawiła kryteria i wskaźniki dla zrównoważonej gospodarki leśnej, które tworzą podstawy dla racjonalnego wykorzystywania zasobów leśnych. W ramach rozwoju zrównoważonego UE powinna zdecydowanie wspierać ten proces, jednocześnie zachowując zasadę pomocniczości.

4.2 Kompetentne gospodarowanie lasami stanowi warunek dla tego, aby mogły one sobie lepiej poradzić ze zmianami klimatu. Większość lasów w UE zarządzana jest w sposób ciągły, co pozwala im na zachowanie potencjału produkcyjnego i żywotności. Długotermałe horyzonty czasowe, z okresami odnowy na poziomie 60 — 150 lat, wymuszają jak najwcześniejsze wprowadzenie ewentualnych środków przystosowawczych. W obecnej sytuacji szczególną uwagę należy zwrócić na metody odnawiania zasobów leśnych, w tym wybór gatunków drzew. Z uwagi na to, że warunki klimatyczne powinny zmienić się istotnie w stosunkowo krótkim okresie czasu, lasy europejskie staną się bardziej narażone na szkody wyrządzane przez owady. UE powinna dążyć do poprawy współpracy pomiędzy administracją leśną szczebla krajowego i zainteresowanymi podmiotami w przygotowaniach na zagrożenia ze strony organizmów biotycznych, takich jak owady i grzyby.

4.3 UE ma do zaoferowania dużą różnorodność lasów. W zależności od położenia geograficznego, można w Europie znaleźć lasy północne, atlantyckie, kontynentalne i śródziemnomorskie. Różnice pomiędzy tymi obszarami, jeśli chodzi o jakość biotyczną, są wyjątkowo duże. Dlatego też w przypadku gospodarki leśnej należy opracować strategię przystosowawczą dla podstawowych sektorów na szczeblu krajowym lub regionalnym. Lasy odgrywają istotną rolę jako stabilizator systemu przyrodniczego Europy, którego przetrwanie będzie miało decydujący wpływ dla stabilności naturalnych i seminaturalnych ekosystemów naszego kontynentu.

4.4 Należy się liczyć z tym, że zmiany klimatu doprowadzą do częstszego występowania katastrof naturalnych. Jeśli chodzi o lasy, będzie się to objawiać głównie większą częstotliwością pożarów, zniszczeniami spowodowanymi przez burze i znacznymi szkodami wyrządzonymi przez owady. W celu sprostania sytuacjom kryzysowym Unia powinna poczynić pewne kroki pozwalające na szybkie przeprowadzenie akcji pomocy oraz zapewniające wystarczające środki materialne i finansowe. Te ostatnie mogłyby pochodzić na przykład z Funduszu Solidarności UE lub podobnych instrumentów.

4.5 Z powodu wysokiej podatności na zanieczyszczenia przez czynniki biotyczne, UE powinna utrzymać ścisłą kontrolę prowadzonych z państw trzecich okrągłaków oraz produktów wykonanych z drewna, w ten sposób skutecznie chroniąc lasy przed szkodliwymi obcymi gatunkami, jak np. pewne gatunki owadów i grzybów. Kontrola przywozu nie może jednak prowadzić do ustanawiania nieuzasadnionych barier dla handlu międzynarodowego.

4.6 Już obecnie pożary lasów są poważnym problemem, zwłaszcza na południu Wspólnoty. Rozpoczęte przez Unię działania prewencyjne w zakresie zapobiegania pożarom oraz opracowywania planów zarządzania ryzykiem powinny zostać zintensyfikowane zważywszy, iż zmiany klimatu doprowadzą do dalszego pogorszenia się sytuacji.

4.7 Zrównoważona gospodarka leśna gwarantuje ciągły wzrost potencjału leśnego. Promowanie powszechnego użycia odnawialnego bogactwa naturalnego, jakim jest drewno, jako materiału budowlanego i źródła energii zapewnia najefektywniejsze wiązanie dwutlenku węgla w lasach oraz produktach z drewna, które działają jak zbiorniki tego związku i przy okazji mogą zastąpić materiały, które nie są oparte na zasobach odnawialnych. W wielu krajach zwiększone użycie drewna byłoby jedną z niewielu możliwości stworzenia nowych miejsc pracy, szczególnie na wsi. Dotyczy to zwłaszcza dziedziny energii uzyskiwanej z drzew, której produkcję, wymagającą dużego nakładu siły roboczej, często realizują na szczeblu lokalnym przedsiębiorcy dysponujący prostymi urządzeniami grzewczymi.

4.8 Gospodarka leśna zajmuje się złożonym systemem biologicznym, którego badanie wymaga dużo czasu, między innymi z powodu długich okresów odnowy. Dla zapewnienia rentowności gospodarki leśnej niezbędna jest infrastruktura oraz zróżnicowane systemy logistyczne, gdyż zmiany klimatu prowadzą między innymi do podniesienia się wilgotności gleby, co wymaga ulepszenia maszyn, tak aby podczas użytkowania nie uszkadzały one poważnie gleby. W celu zachowania europejskiego modelu gospodarki leśnej oraz jego przystosowania do zmieniających się warunków klimatycznych UE powinna zapewnić sektorowi wystarczające środki finansowe na badania i rozwój. Należy zwrócić tu uwagę na platformę technologiczną sektora leśnego, stworzoną podczas opracowywania VII programu ramowego. Powinno się także ułatwić współpracę między różnymi ośrodkami badawczymi w Europie i na świecie.

4.9 Zrównoważona gospodarka leśna jest niezbędna celem zapewnienia, by lasy prywatne i publiczne w Europie były właściwie utrzymane i zachowane w dobrym stanie. Unia powinna w całym prawodawstwie uznać leśnictwo jako odrębną gałąź gospodarki i zawsze oceniać skutki z tego punktu widzenia, tak by przypadkowo nie ustanawiać przepisów przynoszących efekty sprzeczne z tym stanowiskiem.

4.10 Miejscowe gatunki drzew mają genetycznie uwarunkowaną lepszą zdolność przystosowania się do lokalnych zmian klimatu. Należy je więc traktować preferencyjnie, jednocześnie wykorzystując możliwość zasadzenia niektórych gatunków w północnej Europie. Tam, gdzie pozwalają na to warunki, należy dawać pierwszeństwo lasom mieszanym.

4.11 Z powodu zmian klimatu wysoce prawdopodobne jest zaostrenie się różnic gospodarczych pomiędzy krajami uprzemysłowionymi a krajami rozwijającymi się. Unia powinna poczynić wysiłki w celu ustanowienia globalnie wiążącej konwencji w sprawie lasów, która wspierać będzie strategie przystosowawcze, z uwzględnieniem rozwoju w wielu krajach rozwijających się. Zwiększanie wydajności oraz zarządzanie są potrzebne do zachowania ważnych zasobów leśnych na świecie. Mechanizm Czystego Rozwoju (*Clean Development Mechanism — CDM*), ustanowiony na mocy Protokołu z Kioto, jest dla podmiotów z UE zachętą do przyczyniania się do zalesień w krajach rozwijających się i sposobem na zwiększenie wysiłków UE w odniesieniu do systemu kwot emisji dwutlenku węgla w krajach rozwijających się.

4.12 Zmiany klimatu wywierają znaczny wpływ na całą UE oraz na poszczególne społeczności. UE powinna silnie wspierać środki służące edukacji, szkoleniu i informacji oraz debatom publicznym, aby umożliwić społeczeństwu lepsze zrozumienie ważności wpływu zmian klimatu na przyszłe zasoby leśne Europy.

4.13 Zmiany klimatu mogą przynieść ze sobą także pozytywne skutki dla gospodarki leśnej w krótkim okresie. Odnosi się to głównie do północnych obszarów Europy, gdzie już obecnie istnieje nowoczesna gospodarka leśna. Wpływ zmian klimatu należy także uwzględnić w aspekcie rozwoju gospodarki leśnej w całej UE.

4.14 Produkcja korka oraz artykułów nie opartych na drewnie (jagody, grzyby oraz usługi związane ze środowiskiem naturalnym) powinna zostać w pełni włączona do analizy przyszłych zmian. Dzika zwierzyna, a także korzystanie z niej w sposób zrównoważony, jest dziś integralnym aspektem nowoczesnego leśnictwa i zrównoważonego rozwoju.

4.15 Strategia UE dotycząca leśnictwa z 1998 r. oraz opracowywany obecnie przez Komisję plan działania powinny brać pod uwagę zmiany klimatu oraz środki, jakie należy podjąć do dalszego pobudzania wzrostu zasobów leśnych. W Komunikacie Komisji i konkluzjach Rady dostosowanie leśnictwa do zmian klimatu określa się jako kluczowy cel. W procesie tym nieodzowne jest utrzymanie skutecznej i ścisłej współpracy pomiędzy różnymi Dyrekcjami Generalnymi Komisji, Państwami Członkowskimi i zainteresowanymi podmiotami.

4.16 Przy opracowywaniu oraz przyjmowaniu różnych międzynarodowych i krajowych programów dotyczących leśnictwa należy zostawić pewien margines swobody, aby na przykład w razie sytuacji wyjątkowej można było wyciąć spore połacie lasów, których stan zdrowotny uległ pogorszeniu na skutek szkód wyrządzonych przez owady. Celem takiego kroku jest zapewnienie szybkiego ponownego zalesienia odpowiednimi gatunkami drzew.

5. Wnioski i zalecenia

5.1 EKES uważa zmiany klimatu za największe wyzwanie stojące przed Unią Europejską i przed całą planetą w nadchodzących latach i dekadach. UE musi znacznie zwiększyć wysiłki na rzecz zwalczania zmian klimatu i rozpoczęcia opracowywania konsekwentnych strategii dostosowawczych dla różnych dziedzin polityki. Kraje, które w przyszłości mają sprawować prezydencję w Unii, muszą poświęcić więcej uwagi rozszerzeniu polityki wobec zmian klimatu, tak aby obejmowała ona także środki dostosowawcze.

5.2 EKES jest zdania, że gospodarka obszarów wiejskich, tzn. rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo, tylko w niewielkim stopniu przyczyniła się do emisji gazów cieplarnianych, w związku z czym sektory te pominięto we wspólnotowej polityce wobec zmian klimatu. Według badań Międzypaństwowego Panelu ds. Zmian Klimatu (IPCC), zmiany klimatu są nieuniknione i dlatego ważne jest, ażeby UE przygotowała także grunt dla środków dostosowawczych w tych sektorach.

5.3 Za zasadniczą sprawę EKES uważa potrzebę znaczącego zwiększenia przez Unię zasobów badawczych przeznaczonych na analizowanie zmian klimatu i polityk dostosowawczych oraz wdrożenia programów bezpieczeństwa. Odnosi się to w szczególności do gałęzi przemysłu bazujących na zasobach naturalnych.

5.4 EKES domaga się, aby utrzymywać zdolność produkcyjną wszystkich pól uprawnych w UE. Patrząc z tej perspektywy, UE musi wzmocnić wysiłki na rzecz poprawy bezpieczeństwa żywności i bezpieczeństwa podaży. Należy wziąć pod uwagę niepewność związaną ze zmianami klimatu tych gałęzi przemysłu, szczególnie przy planowaniu przyszłej unijnej polityki wspierania rolnictwa i produkcji, polityki handlowej i polityki energetycznej.

5.5 EKES wzywa UE do wykorzystania międzynarodowych forów w celu zwrócenia uwagi na negatywne skutki zmiany klimatu z punktu widzenia zwalczania głodu na świecie, co ma oczywiste implikacje, szczególnie dla krajów rozwijających się w regionach równikowych.

5.6 EKES wierzy, że poza zwalczaniem zmian klimatu UE i wszystkie Państwa Członkowskie powinny rozpocząć przygotowaną sektorowych strategii dostosowawczych. Strategie takie zostały już opracowane w niektórych Państwach Członkowskich. Unia może wnieść swój wkład w te prace poprzez zapewnienie dobrej koordynacji i wsparcia dla umów międzynarodowych, co pomogłoby także zintensyfikować wysiłki podejmowane w tym celu na poziomie globalnym.

5.7 EKES uważa za ważne zbadanie niebezpośredniego wpływu zmian klimatu na gospodarkę obszarów wiejskich. Zmiany klimatu mają również poważne implikacje dla innych sektorów (przemysł, energetyka, transport, turystyka, zdrowie), wywierając pośredni wpływ na rozwój i potrzeby dostosowawcze gospodarki obszarów wiejskich.

5.8 Zdolność UE i jej Państw Członkowskich do oceny implikacji zmian klimatu dla rybołówstwa jest dość niewielka. Wysiłki w tej dziedzinie są w zasadniczym stopniu związane z przyszłym rozwojem zarządzania zasobami wodnymi. Polityka wobec rybołówstwa będzie także musiała ocenić dostosowania, jakie sektor musi poczynić w obliczu zmian w zasobach wodnych i warunkach rybołówstwa.

5.9 EKES uważa, że powinno się zwiększyć produkcję i wykorzystanie zasobów drewna oraz że powinno się potraktować poważnie rolę lasów w powstrzymywaniu zmian

klimatu. EKES wyraża pogląd, że ważne jest zwiększenie zaleśnienia, zarówno w UE, jak i w skali globalnej. Powinno to być także kluczowym elementem polityki rozwoju UE.

5.10 EKES sugeruje, aby Komisja zaproponowała uruchomienie zakrojonej na szeroką skalę kampanii informacyjno-edukacyjnej zarówno w UE jak i na szczeblu międzynarodowym, co miałoby także na celu zwiększenie świadomości podmiotów społeczeństwa obywatelskiego i decydentów politycznych. Mogłoby to przyczynić się do szybszego przygotowania i wprowadzenia strategii przystosowawczych.

Bruksela, 18 stycznia 2006 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie sprawozdania Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego oraz Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego dotyczącego stawek podatku akcyzowego stosowanych dla alkoholu i napojów alkoholowych (przedstawionego zgodnie z art. 8 dyrektywy Rady 92/84/EWG w sprawie zbliżenia stawek podatku akcyzowego od alkoholu i napojów alkoholowych)

COM(2004) 223 końcowy

(2006/C 69/03)

Dnia 27 maja 2004 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej.

Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 8 listopada 2005 r. Sprawozdawcą był **Clive WILKINSON**.

Na 423. sesji plenarnej w dniach 18 — 19 stycznia 2006 r. (posiedzenie z dnia 18 stycznia 2006 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem 81 do 33 głosów przy 15 głosach wstrzymujących się przyjął następującą opinię:

1. Podsumowanie wniosków i zalecenia

1.1 Obecny system opodatkowania alkoholu i napojów alkoholowych nie funkcjonuje zgodnie z tym, czego konsumenci mają prawo oczekiwać od rynku wewnętrznego, lecz Państwa Członkowskie nie wyraziły zgody na harmonizację stawek podatku akcyzowego stosowanych dla tych produktów, poza obecnym uzgodnieniem stawek minimalnych. Częstotliwość sporządzania sprawozdań przez Komisję na temat obecnego systemu powinna być bardziej realistyczna. Podatki akcyzowe są, według ekspertów w dziedzinie handlu, podatkiem należnym w kraju konsumpcji.

1.2 Częstotliwość sporządzania sprawozdań przez Komisję na temat obecnego systemu powinna być bardziej realistyczna. Dokonać tego można poprzez wprowadzenie wymogu przedkładania takich raportów nie częściej niż co 5 lat.

1.3 Obecny system prowadzi często do problemów związanych z ustaleniem miejsca niektórych produktów w aktualnie uzgodnionych strukturach, co nie ma jednego prostego rozwiązania. W rezultacie każde Państwo Członkowskie może znaleźć

swoje własne. Problemy występują również w zakresie poprawnej kodyfikacji wspólnego nazewnictwa. Należałoby wziąć pod uwagę dwie duże kategorie relacji handlowych związanych z tymi produktami: z jednej strony, transakcje handlowe pomiędzy firmami, a z drugiej strony, zakupy indywidualne dokonywane w sposób bezpośredni i w systemie sprzedaży wysyłkowej, co stwarza istotne problemy.

1.4 Problemy zdrowotne wynikają z nadużywania alkoholu przez niektóre osoby, nie są natomiast związane z postacią, w której jest on spożywany.

1.5 Wyższe stawki akcyzowe nie rozwiązują problemów nadużywania alkoholu przez niektóre osoby i brak przekonujących dowodów na to, że prowadzą one w dłuższej perspektywie do ograniczenia problemów wynikających z nadużywania alkoholu. Z tego względu wobec problemów tych należy zastosować inne środki, zwłaszcza typu edukacyjnego i zapobiegawczego, mające na celu poprawę zdrowia społeczeństwa.